

A hazai könyvtárügy

történetéhez, különösen iskolai vonatkozásban sok eddig ismeretlen adatot szolgáltat Bodolay Géza: *Irodalmi diáktársaságok 1785—1848* című, mintegy 700 oldalas munkája. (Akadémiai Kiadó.)

A diáktársaságok könyvtárának születési körülményei érdekes tanulságok levonására adnak alkalmat. A könyvgyűjtés élén a haladó ifjúság állt. A könyv e barátai nem nyugodtak addig, amíg a diáktársaság révén számottevő könyvtárra szert nem tettek. Mai szemmel nézve is megindító az a lelkes könyvszeretet, az olvasásnak az a szenvedélye, amellyel itt is, ott is (nemcsak az iskolai társaságokban, de határukra) falun is buzdították egymást a fiatalok: adják össze megtakarítható, vagy nélkülözhető kis pénzcsekjüket, hogy azon könyvet vásároljanak. Vagy ahogy írókat, költőket kértek meg, küldjék meg munkáikat, miközben maguk is vállalkoztak könyvek kiadására, illetve terjesztésére. (Kiadványaikat még a Magyar Tudományos Akadémiának is megküldötték.) A kor nagyjai, Festetich György, Széchenyi István, Kossuth Lajos, Wesselényi Miklós éppúgy, mint Csokonai Vitéz Mihály, Kis János, Kazinczy Ferenc, később Vörösmarty, Bajza, Petőfi és társaik, valamennyien tevékeny tagjai a társaságoknak, könyvek adományozásával támogatják a fiatalok könyvtár-alapító törekvéseit. Bajzáék 60 kötetet küldtek az eperjesi magyar társaságnak. Sopronban 1806-ban 400, később már 1500 kötet, Debrecenben 1842-ben 600 kötet, Pozsonyban 1845-ben 1000 kötet volt a magyar társaság diákjainak birtokában. Az 1830-as éveknek legolvasottabb könyve Széchenyi Hitel-je volt.

Nemcsak a könyvek szerzéséről, de a kölcsönzésről és az olvasottak megbeszéléséről is sok értékes adatot találunk Bodolay könyvében. Nem egy helyen a könyvre éhes fiatalok egymás hegyén-hátán törték magukat a könyvekért a könyvtári órákon, emiatt a rend fenntartása súlyos nehézségeket okozott a „könyvtáröröknek”, akik munkáikat teljesen önzetlenül végezték.

Kiderül Bodolay könyvéből az is, hogy az iskolai diáktársaságok könyveit nemcsak diákok, hanem közkönyvtárak híján — a városi polgárok közül is sokan olvasták, sőt még távollakók is kölcsönöztek belőlük. A kölcsönzők között neves költőkkel is találkozunk, mint például Berzsenyi Dániellel, a Soproni Magyar Társaság történetében.

Sz. R.